

державного управління на засадах демократичного врядування : матеріали наук.-практ. конф., м. Київ, 31 травн. 2007 р. У 4 т. / за заг. ред. О. Ю. Оболенського, С. В. Сьоміна. – К. : НАДУ, 2007. – Т. 3. – С. 39 – 40.

3. **Бобровська О.** Розвиток корпоративних відносин у місцевому самоврядуванні як системоутворюючий чинник його демократизації / О. Бобровська // Стратегія реформування системи державного управління на засадах демократичного врядування : матеріали наук.-практ. конф., м. Київ, 31 трав. 2007 р. У 4 т. / за заг. ред. О. Ю. Оболенського, С. В. Сьоміна. – К. : НАДУ, 2007. – Т. 3. – С. 44 – 47.

4. **Камінська М.** Організаційно-функціональні засади міжкомунальної співпраці у Франції / М. Камінська // Стратегія реформування системи державного управління на засадах демократичного врядування : матеріали наук.-практ. конф., м. Київ, 31 трав. 2007 р. У 4 т. / за заг. ред. О. Ю. Оболенського, С. В. Сьоміна. – К. : НАДУ, 2007. – Т. 3. – С. 170 – 172.

5. **Кокин И.** Межмуниципальная кооперация в субъекте РФ: объективные потребности и правовые решения / И. Кокин. – Режим доступа : www.emsu.ru/kokin/view.asp?c=1513&p=1.

6. **Масленникова Е.** Ассоциации муниципальных образований как форма осуществления межмуниципального сотрудничества / Е. Масленникова. – Режим доступа : www.be5.biz/ekonomika/u003/15.htm.

7. **Муниципальне** право України : навч. посіб. / [за ред. В. Ф. Погорілка, О. Ф. Фрицького]. – К. : Юринком Інтер, 2006. – 590 с.

8. **Посібник** з розвитку громад: практичний poradnik для небайдужих / А. Дуда, Л. Єльчева, І. Ібрагімова [та ін.]. – 2-ге вид. – К. : Комітет виборців України, Вид-во «ЛАТ и К», 2008. – 458 с.

9. **Проблеми** трансформації територіальної організації влади : зб. матеріалів та документів / [наук. ред. М. Пухтинський]. – К. : Атіка, 2005. – 852 с.

10. **Тихонов В. Н.** Проблеми консолідації асоціацій органів місцевого самоврядування України / В. Н. Тихонов, В. А. Негода // Роль громадських організацій та інших неурядових структур у становленні та розвитку місцевого самоврядування в Україні : наук.-практ. посіб. / за ред. В. В. Кравченка. – К. : Атіка, 2003. – С. 96 – 100.

11. **Удовиченко В. П.** Роль асоціацій органів місцевого самоврядування у формуванні громадянського суспільства / В. П. Удовиченко // Роль громадських організацій та інших неурядових структур у становленні та розвитку місцевого самоврядування в Україні : наук.-практ. посіб. / за ред. В. В. Кравченка. – К. : Атіка, 2003. – С. 90 – 96.

Надійшла до редколегії 04.02.13

УДК 351.76

Олег РОЖКО

*Національна академія державного управління
при Президентові України*

Дніпропетровський регіональний інститут державного управління

РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ НАДАнням ОФТАЛЬМОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ НАСЕЛЕННЮ УКРАЇНИ

Розглядаються актуальні питання державної політики у сфері охорони здоров'я України, зокрема організація надання офтальмологічної допомоги; проводиться порівняльний аналіз діяльності суб'єктів приватної медицини в областях; визначаються завдання для органів місцевого самоврядування щодо організації надання офтальмологічної допомоги населенню.

Ключові слова: державна політика у сфері охорони здоров'я, українське законодавство, офтальмологічна допомога, органи місцевого самоврядування.

Oleg Rozhko. Regionalnye aspekty upravleniya predstavleniem oftalmologicheskoy pomochi naseleniyu Ukrainy

Рассматриваются актуальные вопросы государственной политики в сфере здравоохранения Украины, а именно организация оказания офтальмологической помощи; проводится сравнительный анализ деятельности субъектов частной медицины в областях; определяются задачи для органов местного самоуправления по организации оказания офтальмологической помощи населению.

Ключевые слова: государственная политика в сфере здравоохранения, украинское законодательство, офтальмологическая помощь, органы местного самоуправления.

Oleg Rozhko. Regional aspects of the delivery of ophthalmologic aid for population of Ukraine

Public policy in health protection sphere of Ukraine live issues, particularly ophthalmologic assistance of population rendering organization are considered; private medicine subjects activity in oblast comparative analyze is executed and tasks for local government authorities according to ophthalmologic assistance of population rendering organization are defined.

Key words: public policy in health protection sphere, Ukrainian legislation, ophthalmologic aid, local government authorities.

Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) визнає патологію органу зору однією з основних проблем світової охорони здоров'я. Про це було відзначено в першій Глобальній програмі боротьби зі сліпотою (1978 р.), а також у Всесвітній програмі «Зір 2020», розпочатій ВООЗ у 2000 р. під гаслом «Право на зір». За даними Міністерства охорони здоров'я України щорічно серед п'ятірки найбільш поширених хвороб як серед дорослого, так і дитячого населення в Україні реєструються хвороби органу зору. Проте офтальмологічна допомога населенню тривалий час не відповідає вимогам організації сучасної ефективної

© Рожко О. О., 2013

системи охорони здоров'я, яка вже давно існує в європейських країнах.

В Україні проблемам офтальмологічної допомоги населенню присвячені наукові праці багатьох дослідників (Н. В. Медведовська, С. О. Риков, А. М. Сердюк та ін.). Однак вони стосуються переважно питань медичної галузі – різноманітна патологія органу зору, методи профілактики, діагностики та лікування. При цьому проблеми державного управління з питань організації офтальмологічної допомоги не знаходять належного висвітлення в галузі науки «Державне управління».

Так, на сьогодні залишається невирішеним широке коло питань, пов'язаних: із забезпеченням доступності населення до високоякісної офтальмологічної допомоги в умовах реформування медичної галузі; діяльністю офтальмологічної служби в умовах дефіциту бюджетного фінансування системи охорони здоров'я, системи управління ефективністю і якістю офтальмологічної допомоги тощо [3]. Зазначене стало наслідком збереження в Україні традиційних організаційних форм надання офтальмологічної допомоги населенню без урахування зростання вимог часу, відсутності науково обґрунтованих підходів до якісного поліпшення цього виду спеціалізованої медичної допомоги на регіональному рівні.

Мета статті полягає в актуалізації завдань для органів місцевого самоврядування щодо організації надання офтальмологічної допомоги населенню в умовах реформування медичної галузі.

Соціальна політика держави є головним важелем у вирішенні проблем охорони здоров'я населення, адже здатна найбільш ефективно впливати на зміни і вдосконалення організації надання медичної допомоги. Останнім часом велика увага приділяється реформуванню первинної ланки надання медико-санітарної допомоги, яка повинна зайняти чільне місце в перебудові способу життя як окремої людини чи родини, так і населення України в цілому [1].

Враховуючи те що державна політика спрямована на впровадження в життя кожної родини сімейного лікаря як фахівця з надання первинної допомоги за будь-яких патологій, є дуже актуальним розгляд питань щодо вдосконалення надання офтальмологічної допомоги у світлі поліпшення якості роботи лікаря первинної ланки. Водночас зміни повинні торкнутися також і спеціалізованих лікарень та офтальмологічних центрів загальнодержавного значення, які забезпечують надання висококваліфікованої офтальмологічної допомоги населенню.

В умовах децентралізації управління системою охорони здоров'я, масштабних організаційних змін управлінської вертикалі відповідно до Закону України «Про місцеве самоврядування» особливої актуальності набуває проблема вдосконалення державного регулювання організаційних змін, що відбуваються у сфері охорони здоров'я на регіональному рівні як у секторі державних та комунальних медичних закладів, так і в мережі закладів приватної медицини. За період незалежності української держави певний досвід перебудови діяльності офтальмологічної служби на рівні

регіону вже мають Миколаївська та Дніпропетровська області, у структурі комунальних медичних закладів яких створені та функціонують спеціалізовані офтальмологічні лікарні. Це свідчить про те, що представники регіональних органів влади повністю розділяють відповідальність з лікарями-офтальмологами за якість надання спеціалізованої допомоги населенню області. Тому з метою поліпшення та вдосконалення надання офтальмологічної допомоги населенню області у 2004 р. Дніпропетровська обласна рада, Дніпропетровська обласна державна адміністрація та Головне управління охорони здоров'я облдержадміністрації ініціювали створення на базі офтальмологічного відділення обласної лікарні ім. Мечникова обласної клінічної офтальмологічної лікарні потужністю 150 ліжок. Було виділено кошти для зміцнення її матеріально-технічної бази та придбання сучасного лікувально-діагностичного обладнання. У 2008 р. було розроблено ескізний проект реконструкції лікарні, яким передбачено створення сучасного високотехнологічного науково-практичного офтальмологічного центру, придбано сучасне лікувально-діагностичне обладнання вартістю 1,5 млн грн, збільшена штатна чисельність на 46,5 штатних одиниць.

Завдяки ефективному використанню виділених коштів та штатних ресурсів у Дніпропетровській області було створено сучасну офтальмологічну лікарню, де вже зараз впроваджені та застосовуються нові методи діагностики та лікування очних хвороб, які відповідають світовим вимогам: комбіновані оперативні втручання при відшаруваннях сітківки та офтальмологічних ускладненнях цукрового діабету, видалення катаракти з імплантацією мультифокальних інтраокулярних лінз тощо.

Сьогодні відповідно до завдань медичної реформи [1; 2] організацію надання первинної офтальмологічної допомоги населенню на першому рівні організації забезпечує сімейний лікар. Так, упродовж 2012 р. в Дніпропетровській області як пілотному регіоні було створено 53 центри первинної медико-санітарної допомоги (ЦПМСД), до складу яких входять 386 амбулаторій загальної практики сімейної медицини та 412 фельдшерсько-акушерських пунктів. В області працює 690 сімейних лікарів, а з 2013 р. ще 90 лікарів стануть до роботи. До другого рівня надання офтальмологічної допомоги в Дніпропетровській області належать міська офтальмологічна лікарня, що обслуговує мешканців міста Дніпропетровська, та комунальний заклад «Обласна офтальмологічна лікарня», що обслуговує жителів всієї області. Матеріально-технічне забезпечення цих лікарень відповідає багатьом критеріям сучасного реформування. Щодо третинного рівня надання офтальмологічної допомоги з використанням високоспеціалізованих медичних технологій, то в Україні існують два офтальмологічних центри – інститут очних хвороб та тканинної терапії ім. В. П. Філатова АМН України (м. Одеса) та Центр мікрохірургії ока (м. Київ).

Слід зазначити, що поруч із державним сектором у багатьох регіонах України впевнено розвивається мережа приватних офтальмологічних закладів (таблиця).

Мережа приватних офтальмологічних закладів в регіонах України

Адміністративна територія	Приватні медичні заклади	
	усього	у тому числі офтальмологічні заклади
АР Крим	88	0
Вінницька	37	4 (10,80 %)
Волинська	76	2 (2,63 %)
Дніпропетровська	546	38 (6,96 %)
Донецька	764	21 (2,75 %)
Житомирська	206	14 (6,79 %)
Закарпатська	68	21 (33,0 %)
Запорізька	105	5 (4,76 %)
Івано-Франківська	53	–
Київська	133	2 (1,50 %)
Кіровоградська	22	1 (4,54 %)
Луганська	80	12 (15,0 %)
Львівська	271	34 (12,55 %)
Миколаївська	60	–
Одеська	240	58 (24,17%)
Полтавська	21	–
Рівненська	292	7 (2,40 %)
Сумська	47	3 (6,38 %)
Тернопільська	208	5 (2,40 %)
Харківська	125	6 (4,80 %)
Херсонська	257	8 (3,11 %)
Хмельницька	193	5 (2,59 %)
Черкаська	376	11 (2,92 %)
Чернівецька	170	6 (3,53 %)
Чернігівська	9	–
м. Київ	209	25 (11,96 %)
м. Севастополь	69	1 (1,45 %)
Усього	5 267	469 (8,90 %)

Проведений аналіз організації надання офтальмологічної допомоги населенню в приватних медичних закладах офтальмологічного профілю показав, що на загальнодержавному рівні питома вага закладів офтальмологічного профілю в структурі приватної мережі не перевищує 9 %. Нерівномірний їх розподіл у межах адміністративних територій дозволив виокремити три підгрупи:

– *конкуруюча мережа* приватних офтальмологічних закладів найбільш розвинена в таких регіонах: Вінницька (10,8 %), Закарпатська (33,0 %), Луганська (15 %), Львівська (12,55 %), Одеська (34,17 %) області та м. Київ (11,96 %);

– *партнерська мережа* приватних офтальмологічних закладів розвинена в областях: Дніпропетровська (6,96%), Запорізька (4,76%), Житомирська

(6,79%), Кіровоградська (4,54%), Сумська (6,38%), Харківська (4,8%);
– *неконкуруюча мережа* приватних офтальмологічних закладів найбільш розвинена в таких регіонах: Волинська (2,63 %), Донецька (2,75 %), Київська (1,50 %), Рівненська (2,40 %), Тернопільська (2,40 %), Херсонська (3,11 %), Хмельницька (2,59 %), Черкаська (2,92 %), Чернівецька (3,53 %) області та м. Севастополь (1,45 %).

Крім того, слід акцентувати, що слаборозвиненою залишається сфера приватних офтальмологічних закладів у таких областях України, як Івано-Франківська, Полтавська, Чернігівська та в Автономній Республіці Крим.

Отже, необхідність здійснення ґрунтовних наукових досліджень щодо обґрунтування якісно нових форм управління організацією надання офтальмологічної допомоги на місцевому рівні в процесі реформування галузі охорони здоров'я України обумовлює актуальність розширення наукового пошуку за обраною темою саме в галузі науки «Державне управління». Усталена тенденція збереження високого рівня поширеності патології органу зору серед населення України дозволяє виокремити ряд проблемних питань управлінської діяльності, що обумовлені необхідністю інтеграції офтальмологічної допомоги населенню в умовах медичної реформи, зокрема таких як: з'ясування ролі популяційно-генетичних факторів у поширеності офтальмологічної патології і розробка системи інтегральної оцінки її популяційного ризику на рівні окремих адміністративно-територіальних одиниць; наукове обґрунтування якісно нового підходу до організації надання офтальмологічної допомоги населенню в умовах реформування системи охорони здоров'я; розробка критеріїв (медичні, економічні, соціальні) комплексного оцінювання ефективності діяльності органів місцевої влади в організації надання офтальмологічної допомоги населенню; умови розвитку офтальмологічних закладів та установ приватної, державної та комунальної форм власності на місцевому рівні.

Список використаних джерел

1. **Заможне** суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава : програма екон. реформ України на 2010 – 2014 рр. – Режим доступу : www.president.gov.ua.

2. **Про затвердження** нормативно-правових актів Міністерства охорони здоров'я України щодо реалізації Закону України «Про порядок проведення реформування системи охорони здоров'я у Вінницькій, Дніпропетровській, Донецькій областях» : наказ МОЗ України від 5 жовт. 2011 р. № 646. – Режим доступу : www.moz.gov.ua.

3. **Риков С. О.** Вплив економічних факторів на поширеність патології органа зору та діяльність офтальмологічної служби в Україні / С. О. Риков // Таврич. мед.-биол. вестн. – 2003. – Т. 6. – № 1. – С. 121 – 126.

Надійшла до редколегії 18.02.13